

دانشگاه مجازی المصطفی صلی الله علیه و آله

معاونت پژوهشی و تولید

گزارش نشست علمی پژوهشی

عصیان و سرکشی در شاهنامه	عنوان نشست
ادبیات فارسی	موضوع نشست
دکتر رقیه حبیبی	سخنران
رسول ملکیان	دبیر علمی
فارسی	زبان ارائه
۲ تیرماه ۱۴۰۰	زمان برگزاری
تحت وب	مکان برگزاری
<u>۸۲ نفر آنلاین</u>	تعداد شرکت کنندگان
https://live.mou.ir/p0433yjkt818/	لینک دسترسی به محتوای نشست

متن نشست

بسم الله الرحمن الرحيم

عصیان و سرکشی در شاهنامه

در چهارشنبه ۲ تیرماه ۱۴۰۰ نشست علمی-پژوهشی با عنوان «عصیان و سرکشی در شاهنامه» توسط معاونت پژوهش و همکاری گروه زبان و ادبیات فارسی تدارک دیده شد.

در زیر گزارشی از اهم موضوعات مطرح شده در این نشست علمی، ارائه می گردد

نشست علمی «عصیان و سرکشی در شاهنامه» در دانشگاه مجازی المصطفی برگزار شد. در این نشست که سخنران آن خانم دکتر رقیه حبیبی، استاد زبان و ادبیات فارسی این دانشگاه و دبیر علمی آن رسول ملکیان، مدرس زبان فارسی به غیر فارسی زبانان بود، نمونه‌هایی عصیان و سرکشی در شاهنامه فردوسی ارائه شد.

سخنران این نشست، در ابتدا به دسته‌بندی آثار ادبی از نظر محتوا اشاره کرد و گفت این آثار به سه دسته غنایی، تعلیمی و حماسی تقسیم می‌شوند. وی سپس به طور مختصر به مقایسه شاهنامه با آثار حماسی سایر ملل پرداخت و به جنبه‌هایی اشاره کرد شاهنامه را در جایگاهی والاتر از همه آنها قرار می‌دهد. از این میان پرداختن شاهنامه به مسائلی که به سرشت انسانی مربوط هستند، مانند عدالت، پرهیز از دروغ و تزیین حق دیگران، پیروزی نهایی خیر بر شر، دعوت به انجام اعمال نیک در زندگی، اشاره به مرگ و غایت زندگانی در جای جای شاهنامه و مواردی از این دست، به این کتاب جامعیتی بخشیده که برای تمام انسان‌ها، فارغ از دین، ملیت، نژاد و ... قابل استفاده باشد. از این نظر، شاهنامه دارای جامعیتی است که مطلب و دستورالعمل‌های آن قابل ارائه به تمام ملت‌هاست، بدون آنکه فرهنگ آنها را خدشه‌دار کند.

نکته مهم دیگری که از ویژگی‌های شاهنامه می‌توان برشمرد تعلق آن به همه اقشار جامعه از جمله زن، مرد، کارگز، کشاورز و کودک است. افراد بسیار مختلفی در شاهنامه حضور دارند و همه این افراد پویا هستند و هر یک نقش خود را بر عهده دارند و انجام می‌دهند.

دکتر حبیبی در ادامه به اهداف نگارش حماسه اشاره کردند که می‌تواند مواردی از قبیل تلاش برای انتقال یک فرهنگ به نسل‌های آینده از ترس نابودی آن، نمایش قدرت شاعر و ... باشد. اما در این میان مهم‌ترین دلیل نگارش یک اثر حماسی می‌تواند عصیان و سرکشی شاعر باشد. باید به گستردگی معنای عصیان توجه داشت. عصیان در جامعه می‌تواند مثبت باشد و منجر به خیر شود یا در مقابل منجر به شر شود. عصیان تاب

نیابردن و شکستن قواعد و اصول یک جامعه در یک زمان و مقطع به دلیل مشکلات فرهنگی، سیاسی و ... است.

ایشان سپس به مواردی از عصیان در شاهنامه اشاره کردند. به طور مثال جمشید پادشاهی بود که از او جشن نوروز به یادگار مانده است، اما عصیان او باعث نابسامانی شده و در نتیجه ضحاک که پادشاهی ظالم است بر جامعه حاکم می‌شود و سیاه‌ترین دوران در شاهنامه را رقم می‌زند. در مقابل نمونه‌های مثبت و خیر عصیان را می‌توان بر شمرد و از این میان می‌توان به عصیان فریدون در برابر ضحاک اشاره کرد که به یاری کاوه در در مقابل ضحاک ستمگر می‌ایستد و در نتیجه دورانی جدید پدید می‌آید.

دکتر حبیبی در بخش دیگری از سخنان خود به موضوع عصیان در اقشار و طبقات مختلف مردم در شاهنامه پرداخت. به طور مثال در طبقه شاهزادگان می‌توان به ماجرای سیاوش و یا شیرویه پسر خسرو پرویز اشاره کرد.

در میان پهلوانان رستم مجموعه‌ای از عصیان مثبت و منفی را دارد. تولد متفاوت او، پرورش او، ترس‌ها و بی‌باکی‌های او و در نهایت کشته شدن او به دست شغاد نمونه‌های بسیار جالبی جهت بررسی هستند.

در میان زنان شاهنامه نیز به نمونه‌های بارزی از عصیان میتوان اشاره کرد، از جمله عصیان گردآفرید، که عملی مثبت در دفاع و حمایت از مردمش است. جریره و تهمینه نمونه‌های دیگر هستند. حکیم فردوسی در شاهنامه از حدود ۳۰۰ زن نام می‌برد که در موارد متعددی مهم و منشاء اثر هستند.

در پایان به این مورد هم حتماً بایستی توجه داشت که کار خود حکیم طوس نیز نوعی عصیان است. در زمانی که ارتقای فرهنگ فراموش شده، او مال و جاه و زندگی خود را طی سی سال در راه نوشتن کتاب ماندگار شاهنامه فدا می‌کند و به این وسیله به نوعی عصیان و قالب شکنی دست می‌زند.

در پایان جلسه هم دبیر علمی جلسه سوالات مخاطبان را مطرح و با آنها پاسخ داده شد.

نشست «عصیان و سرکشی در شاهنامه» در روز چهارشنبه دوم تیرماه ۱۴۰۰ و در ادامه مجموعه نشست‌های بزرگداشت زبان و ادب فارسی و حکیم فردوسی در گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه مجازی المصطفی و با همکاری معاونت محترم پژوهش این دانشگاه برگزار شد.

به نام خدا

معاونت پژوهشی و تولید و نگاه مجازی

نشست علمی

عصیان و سرکشی در شاهنامه

سخنران
خانم دکتر رقيه حسیبی

دبیر علمی
جناب آقای رسول ملکیان

چهارشنبه ۲ تیر ماه ۱۴۰۰

23 June 2021

ساعت ۱۱:۰۰

لینک شرکت در جلسه

live.mou.ir/research

همراه با
اعطای گواهی

